

אורית מלחמה ובעיותיה

עליותיה ומורדותיה של האוריה הטקטית

סאח קמיל רונ'רון

רה והוטלו לתוך היאבקות, ועצרה את טנקי היריב עוד לפני פגעים בחיל-הרגלים (אשר הוכשל לפני-כן ע"י מיצוט עוצמתן של אותן "בזוקות" שהיו בידין בראשית-המלחמה*); כן שימשה אוריה-טקטית זו כתחליף לארטיילריה — שלא היתה מצויה — בתפ-קידים הנגד-סוללתיים, להדברת חיל-התותחנים היריב.

משחלף המשבר, וכאשר נתעצבה חזית מוצקת לפני "ראש-הגשר" של פוסאן, החל מק-ארתור לח-שוב על הפעלת האוריה שלו בסיוע בלתי-ישיר. הוא דרש כי היא תקים "מחסום" לכל רוחבו של חצי-האי, בקו-הרוחב של סאול בערך, שיעצור בעד כל תנועה של גייסות וציוד אויבים כלפי-דרום. עב-רו שבועות מעטים — והדרכים, אשר עד אז נראו בתצלומיהם של מטוסי-הסיוע עמוסי שיירות-רכב, הפכו דרכים שוממות. את מקום המשאית ירשה עתה כרכרה גרורת-שורים. אחר כך, ירשו המריצה וה-טלטלה על גבי שכמו של אדם, את מקום תובלת-הבהמות. עם רדת הדמדומים היתה כל האוכלוסיה שגויסה לכך מתחילה לנוע על-מנת להעביר מכפר אל כפר ציוד, תחמושת ומזון. אולם עוצמתה של האוריה גדלה-והלכה. המטוסים מסוג "מצודה-מעופפת-רבתי" (Supper Fortresses- B29) עמוסי פצצות-תאורה, היו טסים אנה-ואנה על פני חבלי הארץ; והם איפשרו להחזיק תחת אש, עשרים וארבע שעות ביממה, הן את הכבישים והן את משעולי-ההר, הן את מסילות-הברזל והן את הגשרונים-הצפים שעל פני נהרות.

שום אוריה מעולם לא היטיבה כל-כך ל"שים

* בחודשים הראשונים למלחמת-קוריאה היו ה"בזוקות" שבידי חיל-הרגלים האמריקאי בנות הקוטר של 2,36 אינטש שהונהג עוד בשלהי מלחמת-העולם השניה — והללו נתגלו כחלשות מכדי לפגוע בשריונם של הטנקים מדגם T-34 אשר לצפון-קוריאנים. ה"בזוקות" הראשונות בנות הקוטר 3,5 אינטש הוטסו בחפזון לזירת קוריאה, ועם הופעתן פחתה בהרבה נטית הגייסות להתפס ל"בהלת-הטנקים".

רחב הוא מכלול צורות-העזרה שהאוריה-הטקטית מגישה לאלה הלוחמים על פני הקרקע: גם בסיוע-הישיר, ליחידות הנתונות בקרב, וגם בסיוע הבלתי-ישיר, המתבטא בפעולה נגד תובלת היריב, שמביאה לו תגבורות ותספוקת; ובכל השטח הנרחב הזה לא ניתן היה לה, לאוריה-הטקטית, להשתחרר מאותו חוק הקובע כי, לעומת נצחיותם של עקרונות אסטר-טגיים, הרי הטקטיקה — עוברת עליה תמורות מהי-רות ותכופות (יש אומרים — מדי עשור-שנים). ככל שגדלות התביעות המופנות אל האוריה-הטק-טית — כן פוחתת האפשרות שלא-לחוש בעליותיה ומורדותיה אלו. אוריה-טקטית זו, שהיתה כל-יכולה למחרת מלחמת העולם השניה — במלחמת-קוריאה לא היה ביכולתה להביא את ההכרעה לטובת אותו צד שרק לו האפשרות להפעיל אוריה-טקטית לעז-רתו; ואילו בהודו-סין, היא לא מנעה אפילו בעד תבוסתו של הצד אשר לו-בלבד היו שם מטוסים בכלל. אכן, משנכנסים לשימוש הצבאי כלי-זין אטו-מיים טקטיים, דומה כי מותר לאוריה-הטקטית תפקיד ראשון במעלה.

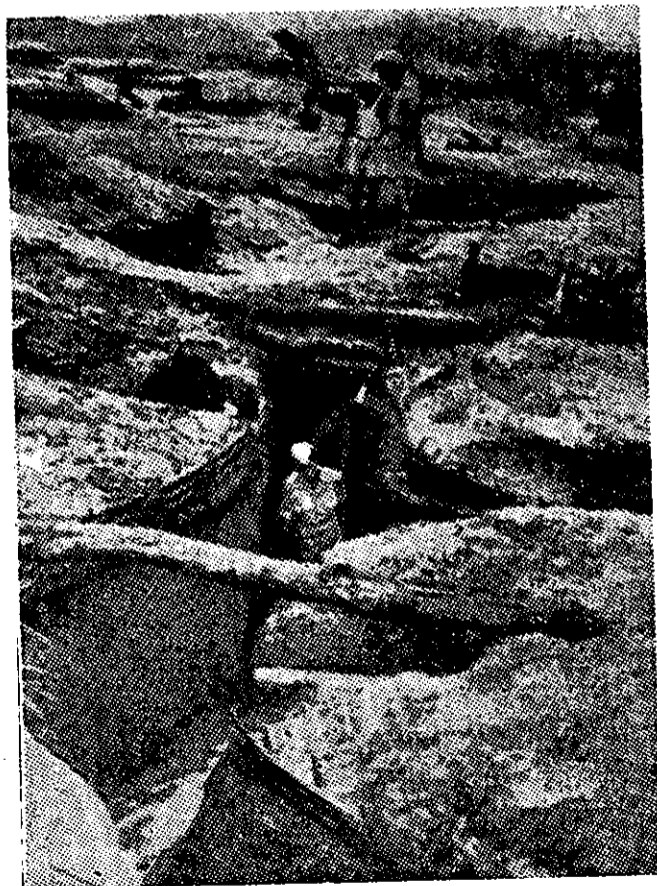
ירידתה של האוריה הטקטית — מלחמות קוריאה והודו-סין

שום חיל לא סיים את מלחמת-העולם השניה ב-סיכום-הצלחות שישוה לזה איתו יצאה מתוך המלחמה האוריה-הטקטית. בפעלה בסיוע-ישיר, מחצה היא ברקיטות של מטוסי-הקרב שלה את דיביזיות-השריון הגרמניות בין בנורמנדיה ובין בחבל-הארדנים; ואי-לו בסיוע הבלתי-ישיר, עלו בידה בשלהי-המלחמה כל אותם מאמצים "לכלוא את היריב כבכלוב" — גמור. במערכת חבל-הרוהר — אשר המניעו את משלוח-התגבורות אל האזור המותקף.

המאורעות של יוני-יולי 1950 אישרו תחילה את לקחיה של מלחמת-העולם השניה: משטזאטא ופוזר צבא-הדרום, באה האוריה-הטקטית, בסיוע-ישיר לכוחות האמריקאיים הדלים שהיו מצויים-בעין בוי-

הישיר לפעול גדולות. אשר למיעוט יכולתו של הסיוע הבלתי-ישיר, לכך ניתן היה. בהתחלה, להמציא ביאורים הנראים כמתקבלים-על-הדעת: — קורבתו של "איזור-המקלט" המגזרי, אשר מתוכו הגיחה מתקפת-הנגד, קיצרה יותר-מדי אותם עורקי-תחבורה סיניים שהיו עלולים להפגע על-ידי האויריה, מכדי שתוכל זו לפעול נגדם תכליתית. אולם תוקפו של נימוק זה פג, משהתרחק היריב כמאתיים קילומטר מהנהר יאָלו; או-אז לא היה עוד מנוס מלהכיר בעובדה כי אופן-ארגונו של הצבא הסיני-הקוריאני, אשר הביא את דרכי-התובלה שלו לידי צמצום ופשטות כאלה שקשה להעלותם על הדעת, הצליח לסכל את מבצעי האויריה שכוונו נגד עורקי-התחבורה של אותו צבא.

תמורה זו, שהתרחשה בנובמבר 1950, לא היתה ודאי גורמת להפתעה כה רבה אילו היו מתבוננים התבוננות חודרת-יותר באותה דוגמה לחוסר-האונים מצד האויריה-הטקטית, אשר ניתנה רק חודשיים לפני כן, בחבל טונקין שבצפון הודו-סין; חבל, בו פעלה האויריה נגד צבא שהרכבו היה דומה למדי לזה של הסיני-הקוריאני. אותן המרגמות אשר בחודש נובמבר הביאו לצבא הסיני-הקוריאני את הצלחותיו במלחמת-התנועה — הן שגרמו, בחודש ספטמבר, לנפילת המוצבים-המבוצרים הצרפתיים במערך-

ב"מחנה-המחופר", אוכף-האננס. נראה בבירור שממש כל שטח המחנה זרוע חפירות.

בכלוב"*) את שדה-הקרב כפי שעלה הדבר בידי "כוכבי-הירי"**) ה"מוסטנגים" ומפציצי-B 29 במשך השבועות אשר קדמו להעלאת גייסות אמריקאיים בחוף אינצ'ון (נמלה של סאול). לאויריה זו יש ליחס את התפקיד העיקרי בבלימת התקדמות ה"צפוניים", וב"התנדפות" מתקפותיהם בחזית ה"מעוז" הפוסאני — שבהן, בדרך-כלל, לא היתה להם לבסוף היכולת לנצל את הצלחותיהם בראשיתה של המתקפה. ואילו במתקפת "צבא האומות-המאוחדות", אשר באה בעקבות העליה בחוף-אינצ'ון ואשר גילגלה לפניו, כמעט עד נהר יאָלו***), את שברי צבא-הצפון, היותה האויריה-הטקטית את חוד-החלון, שהיה מפלס את הדרך בפני כוחות-הקרקע. או-תו צבא-צפוני אשר זה רק התקדם, תוך שלושה חדשים, מקו-הרוחב ה-38****) עד אל מבואותיה של פוסאן, הפך עתה תוך ימים אחדים לקבוצת-פרטיזנים אשר נתפזרו בהרים, וברובן נשבו שם במשך השבועות שלאחר-מכן.

אכן, נדירים המקרים בהיסטוריה-הצבאית בהם השתנו המצבים שינוי כה מוחלט ושלם כפי שקרה בקוריאה עם מתקפת "צבא-האו"ם" ב-24 לנובמבר 1950, ומתקפת-הנגד הסינית-קוריאנית שבאה בעקבותיה; הן הסיוע-הישיר והן הסיוע הבלתי-ישיר נתגלו עתה, במידה-שווה, כחסרי יכולת לעצור את התוקף.

מה קרה כאן? הפיקוד הסיני-קוריאני, פשוט, סיגל אל סכנה זו המאימת עליו מן האויר את חימוש גייסותיו, בותרו על טנקים ועל ארטילריה. על פני כמה מאות קילומטרים חסם "צבא-או"ם" הנסוג את הדרכים על-ידי ציודו הכבד ורבי-העוצמה — כשהוא נרדף על ידי תת-המקלעים, רימוני-היד והמרגמות של צבא סיני-קוריאני, אשר הועמד עתה על חיל-רגלים בלבד. נגד גייסות בעלי הרכב כזה, בעלי הסוואה מעולה, הנטפלים אל פלגות-המאסף במשך לילות-החורף הארוכים, לא יכלו מטוסי הסיוע-

* Encager — ביטוי צרפתי אופייני, המקביל למושג "בידוד שדה-הקרב", אשר אותו שואפת להשיג ה"המנעה" המבוצעת ע"י האויריה.

** Shooting Star F-80C מטוסי-הקרב הסילוני הראשון שהונהג בחיל-האויר של ארה"ב, שנים מעטות לאחר מלחמת העולם, ואשר בפרוץ מלחמת-קוריאה היה כבר בגור מתיישן. *** הנהר הגדול בגבול בין קוריאה לבין מנג'וריה הסינית. **** הגבול שבין המדינות הצפון-קוריאנית והדרום-קוריאנית עד יולי 1950.

לא לך את הצבא הסיני לסגת הלאה, עד אל בסיסי-
המוצא שלו; כיבושן של עמדות כגון "קערת-הפונץ"
(Punch Bowl) או "רכס שברון-הלב" (Heart-Break
Ridge) הצריך שבועות רצופים של קרבות.
המבצע "חנק" (Strangle) שפתחו בו בסוף אב-
גוסט 1951, ציין את שיבתה של האויריה-הטקטית אל

כניסה למחפורת בקוריאה

סיוע בלתי-ישיר. "חיל-האוויר החמישי" של ארה"ב,
מפציצי "מצודות-רבתי-מעופפות", אוירית "צבא-
הצי" האמריקאי (הוא חיל-ה"מארינס"), וכן אוירוני-
הצי מנושאות-מטוסים — כל אלה חילקו ביניהם
את הגזרות השונות של איזור-העורף שמאחורי חזית
היריב. באמצעות כאלף גיחות-מטוס מדי-יום-ביומו,
התאמצו הם לחזור-ולהשיג, — בכוח צפיפות-מטוסים
והתמדת-פגיעות שלא היה להן תקדים — את התו-
צאות עטורות-ההצלחה שהושגו בעבר על-ידי פעו-
לות ההמנעה באזורי-עורף.

כל המאמצים — לשוא היו. הפיקוד הסיני-
הקוריאני — עלה בידו להתמיד-ולהחליף, ואף לתגבר
בקביעות, את גייסותיו שבקורה-חזית; הוא המציא
להם את התספוקת בקלות כה רבה, עד שנתאפשר
לו לבסס את מבצעיו המקומיים על שפע כזה של
ציוד, ועל היקף כזה של צריכת תחמושת, אשר לא
נודעו מאז שתי מלחמות-העולם הראשונות. הגנרל
ריג'וי, בתארו את תמונת התאוששותו של הצבא
ה"צפוני" בקוריאה — למחרת התמנותו מפקד-עליון
של כוחות נאט"ו באירופה, וערב צאתו מזירת
קוריאה והמזרח-הרחוק, בה פקד עד אז — ציין כי
"לא עדיפותו המתמדת של צבא האומות-המאוחדות

הגבוך בין טונקין לסיין, בפני הגייסות הויאט-מינחיים
התוקפים. גם אז נכשל הסיוע הבלתי-ישיר כשם
שנכשל הישיר; גם עתה, ההפצה המתמדת של
בתיבי-התחבורה לא הצליחה יותר למנוע את בואה
של האספקה הסינית בקוריאה, כפי שלא הצליחה
בשעתה, בהודו-סיין, למנוע בעד ריכוזי יחידותיו של
צבא ויאט-מינח.

גם בקוריאה, כמו בטונקין, ניסתה האויריה-הטק-
טית — משהתאוששה מההפתעה הראשונה — לסגל
עצמה למצב-הדברים החדש. מינואר 1951 ועד למאי
אותה שנה, הן בזמן נסיגותיו של צבא-אוי"ם והן
בשעת מתקפותיו המחודשות, גרמה האויריה לצבאות
הסיניים-הקוריאניים אבידות אשר גדלו-והלכו. אותם
עשרה טון של פצצות-התרסות בעלות מרעומי-
קורבה אשר נהגו להטעין לכל מטוס "מצודה-מעו-
פפת-רבתי" — ואשר אורחי-הניווט החדשים המ-
שוכללים איפשרו להטילן במידת-דיוק רבה ביותר —
פעלו להמנעת תנועות ליליות של הגייסות והתספו-
קת; בנופלן בקו אנכי-כמעט, היו רסיסי הפצצות
פוגעים בלוחמים אפילו כשהללו נתחפרו בתוך שו-
חות-שועל או בתוך חפירה "חפוזה". אותה התחדשות-
יכולת של האויריה נראתה בשעתה גם בזירת-טונ-
קין. שם הצליחו הצרפתים לבצע את הפינוי של אח-
דים מן המוצבים בעזרתו של חיפוי אוירי בלבד;
זה "מחנות-המחפורים" הגדולים הראשונים אשר
הוקמו אז, הדפו בהצלחה, בסיוע מטוסים, אף את
ההסתערויות הנמרצות ביותר.

אולם הצלחות אלו לא ארכו זמן רב. הצבאות התוק-
פים (הסיניים והקוריאניים כאן — והויאט-מינחיים
שם) הסתגלו שוב לאיום-מן-האוויר. תחת מלחמת-
התנועה באה מלחמת-העמדות; במקום התבצורת
המחופרת — תבצורת תת-קרקעית ממש; תחת
הסתערויות-בהמון — הכיתור, וההתקדמות המודר-
גת והאטית של מצור-כהלכתו.

החל מסוף חודש מאי 1951 התחפרו הצבאות הסי-
ניים-קוריאניים מספר קילומטרים צפונית מקורה-רו-
חב ה-38, באותן העמדות אשר אליהן נדחקו זה-העתה
על ידי מתקפת-הנגד של צבא-האומות-המאוחדות.
ההסתערויות שנערכו נגד קויהגנה אלה של הצפו-
ניים — בין שהן נתמכו על-ידי ארטילריית-השדה,
בין על-ידי תותחיהן הגדולים של אניות (בגזרת
חוף-המזרח של הצי-האי) ובין על-ידי פצצותיה הכ-
בדות-ביותר של האויריה-הטקטית — לא זו בלבד
שעלו ביוקר רב, אלא אף נתגלו כחסרות את היכולת

החזרת ערכה של אויריה-טקטית : — הופעת כלי-הזין הגרעיניים הטקטים.

נקל להבין כי אותן מדינות, אשר לצורך איזון נחיתותם המספרית של צבאותיהם סמכו על עדיפותן האוירית, לא יכלו להשלים לאורך-זמן עם מצב מעין-זה שתואר לעיל. החשיבות הגוברת לה זכו כלי-זין אטומיים ו"מימניים" נתנה לארצות אלו הזדמנות להחזרת המצב ליושנו.

החל מ-1951 שידל בארה"ב גורדון דין, יושב-ראש "ועדת הכוח-האטומי", את הקונגרס, כי יקציב הקצבות נוספות לפיתוח בית-החרושת לפצצות-מימן שעל הנהר סבנה : — "עלינו לחדול" — כך פנה אל הקונגרס — "לחשוב על המלחמה-האטומית במו-שגים של התפוצצויות-ענק המחריבות ערים גדולות ואוכלוסיותיהן... כיום עובדים אנו בטיפוח כלי-נשק שניתן להשתמש בהם בשדות-הקרוב — תחמושת-ארטילריה, קליעים-מונחים-מרחוק, טורפדות, רקי-טות לאויריה-הטקטית... אשר גיוון-השוני שבהם רב כמעט כבמשפחת כלי-הנשק ה"מקובלים". יהיו לנו כלי-זין כאלה לכל המצבים הנדרשים — גדולים למטרות-רבתי, וקטנים בשביל מטרות מצומצמות". כשלונו הסופי בזירת-קוריאה של החימוש-ה"מקור-בל", שלא עלה שם בידו להשיג את ההכרעה — ואחר כך בזירת-הודו-סין, בה נאלץ אותו צד דוקא, שהוא בלבד שהפעיל שם חימוש-כבד, לנטוש את המערכה — הכתיב לבסוף הלכת-מלחמה חדשה, אשר בה השימוש הטקטי בכלי-זין גרעיניים דחק למקום השני את תפקידם האסטרטגי. תמורה זו נת-חוללה במהלכה של שנת 1954.

בינואר אותה שנה הכריז עדיין פוסטר דאלס על עקרונותיו של מה-שפונה-או "מראה-הפנים החדש" (The New Look) בתחום האסטרטגי. בטחונן של ארצות-הברית, כך טען הוא, אינו מושתת עוד על היכולת להגנה מקומית באותה גזרה בה בחר היריב למעשה-התוקפנות שלו — כי אם על עוצמת התגמול-האטומי, אשר יופעל מידית כלפי אותן נקודות שתראינה בעיני הפיקוד האמריקאי כמת-אימות ביותר לכך.

תוצאותיהם המעודדות של הפיצוצים ה"מימניים" הראשונים, ב-1951 וב-1952, וכן פצצות בנות 20 המגטון אשר הוכנו באותו זמן לקראת הניסויים של אביב 1954 — כל אלה נראו כתומכים, על-ידי יכולת-ההרס הטמונה בהם, בטענת האויריה-

באיר, הן בחזית והן בעורפו הבלתי-אמצעי של היריב, ולא הגשמת המבצע "חנק" שכוון כלפי עור-קיי-התחבורה המרוחקים של זה, לא היה בהם משום מכשול מספיק להגשת התגבורת והתספוקת על ידי היריב.

גם הצלחותיו הראשונות של הסיוע-האוירי, באותו "תמרון, המבוסס על מערכת מחנות-מחופרים מאול-תרים", שנערך על ידי הכוחות הצרפתיים בחבלי טונקין ולאאוס שבהודו-סין, לא ארכו יותר מאלה שהושגו בקוריאה. עם מערכת דיאן-ביאן-פו נשמע קול פעמוני-הקבורה לאותה עוצמה-הגנתית של אוי-ריה-טקטית אשר התערבותה הצילה, בהזדמנויות כה רבות, את מגיניהם של המוצבים מבוצרי-הבטון שב-דלתת-הנהרות הטונקינית, או של הפירות-הקלעים שבמחנה-המחופר של נא-סאן אשר בחבל-הגבעות.

אותה מידת-שכלול שהושגה ע"י גייסות ויאט-מינח בהתקנת קוי טבעת-המצור שלהם, ובהסואתם, גזרה-מראש כשלון על כל נסיון של הגשת סיוע-ישיר מן האויר, כיצד אפשר לדרוש מטייס כי יש-מיד, ממרחק 1,000 מטרים, מקלע או מרגמה מוסוים — כאשר אנשי סיורי-הפטרולים שהתנהלו מסביב לדיאן-ביאן-פו לא הצליחו להבחין בין הקרקע-הב-תולה לבין אותן מחילות תת-קרקעיות, שעל פניהן צעדו הם-עצמם — ושמתוכן המטיר עליהם אש-מקלעים יריב בלתי-נראה?

הסיוע הבלתי-ישיר — אף הוא היה חסר-אונים כנגד צבא-הסבלים, שהיה מתלווה אל כוחות-לוחמים הפחותים ממנו פי שלושה או פי ארבעה בעוצמתם המספרית. התנאים של הגיונל ההודו-סיני, אשר אין כמותם לקושי, הפריעו ושיבשו משך זמן רב את הגשת ההספקה שכוחות ויאט-מינח היו זקוקים לה. אולם לבסוף כיסתה רשת-עכביש של דרכים הניתנות למעבר כרכרות את הרי-טונקין, מגבול סין ועד גבול לאאוס. מקומות שהותקנו לחצית נה-רות השלימו את הגשרים ששרדו או שחודשו; במ-קומות אין-ספור נבנו מעקפי-נתיבים, סביב המקומות בהם נהרסה הדרך על-ידי פצצות ופיצוצים — והדבר מנע למעשה בעד האפשרות של גרימת ניתוק מוחלט בעורקי-תחבורה אלה. המשאיות הרוסיות, מהסוג שכונה בהודו-סין "מולוטוב", אשר יצאו מקואנג-סי, היו מגיעות עד לנהר מקונג שבגבול טונקין ולאאוס.

מדיניות אמריקאיים, תחילה, ושל ראשי כוחות-
"נאט"ו" אחר-כך: — הפצצה והקליע האטומיים-
הטקטיים — כך טענו הם — הריהם חלק מחימושן
התקין של עוצבות-צבא גדולות; את השימוש בהם
במבצעי-העתיד יש לראות כדבר ודאי.

בספטמבר 1954 הציג הגנרל גרינר, מצביא
"נאט"ו" החדש (כהרצאתו במלון וולדורף-אסטוריה
שבניו-יורק, על הגנת אירופה-המערבית), באותה
דרגת-נחיצות את זיונה-מחדש של גרמניה, מזה —
ואת ארגון תפעולן-הטקטי של פצצות אטומיות
ו"מימניות", מזה. "אנו חיים עתה בתקופת מלחמה-
אטומית; אימוננו הייב להיות מכוון לקראת תפעול
קליעים אטומיים בשדה-הקרב" — זאת הצהיר
באת-זמן-עצמו הגנרל גייל, מפקדם-הראשי של
הכוחות הבריטיים בגרמניה ומנהלו של תמרון "מע-
רכה מלכותית" (*). בפתחו את מסיבת-העתונאים
שקדמה לאיתו תמרון.

התרבותן של סוללות תותחים-אטומיים בני 280
מ"מ, של פצצות האויריה-הטקטית ושל קליעים
(מונחים או בלתי-מונחים) נושאי מטען-אטומי, הו-
ציאה מידי מצביאי צבאות-היבשה את אחרון נימו-
קיהם; שכן נמצא עתה כי מקטינים אמנם את מצבת-
כוח-אדם שלהם, אך בעת-ובעונה-אחת מעניקים לאו-
תו כוח-אדם שנשאר לרשותם עוצמת-אש אשר אליה
אי-אפשר כלל להשוות את זו שהיתה להם בעבר.
כשלימינו גורמים חדשים אלה, יכול היה עתה הנ-
שיא איזונה-אואר לפתוח מחדש במתקפתו נגד תקן-
כוח-האדם של הגנרל ריג'וי; ומאז סוף 1954 היתה
מפלתו של הלה שלמה.

הרצאת-הדברים אשר השמיע פוסטר דאלס ב-15
במרס ציינה את הרגע בו הגיעה התפתחות זו לידי
מימושה. את מקום התגמול ה"מסיבי" נועדה עתה
לרשת מלחמה-אטומית "מוגבלת". "אין עוד מת-
כונים — כל זמן שהיריב לא יתחיל בכך הראשון —
להטיל פצצות מהסוג המפיל בנינים ומציתם, בטוח
של מספר עשרות קילומטרים; פצצות המפיצות
למאות קילומטרים, על גבי אוכלוסיה בלתי-לוחמת,
את ה"אפר" הרדיו-אקטיבי שלהן. תחת אלו תבואנה
פצצות בעלות עוצמה "מתונה", אשר ההרס הנגרם
על ידן לא יתפשט אל-מעבר לאותן מטרות מדויקות
שתסומנה בשבילן".

(*) ראה "מערכות" צ"ג "התמרון, מערכה-מלכותית",
עמ' 91—85.

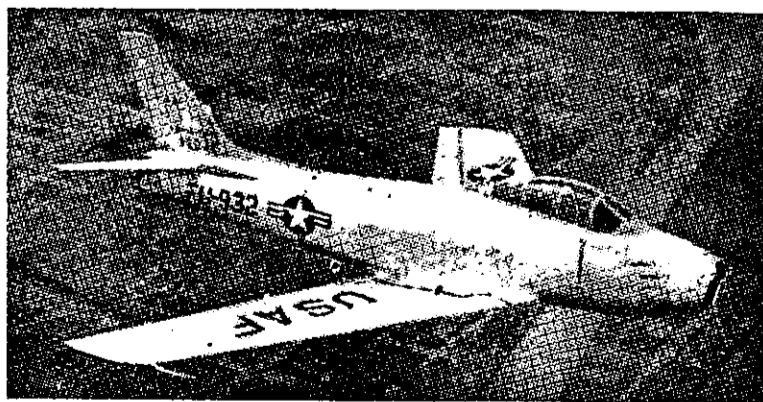
"מערכות" צ"ו "תמרונים גייסות, נאט"ו, 1954",
עמ' 119—105.

האסטרטגית, למקום הראשון-במעלה. יתר-על-כן,
ה"קליע הבליסטי הבין-יבשתי" — אשר לא יהיה
ניתן כלל ליירוט — נראה כבר באופק כאותו כלי
אשר הוא שישא את המטען-המימני עד-אל מטרות,
משתגדל עוצמתם של הקליעים ההגנתיים עד-כדי-
כך ש"המצאת" פצצת-המימן לתעודתה תהיה למשי-
מה קשה-מדי לגבי המטוס נהוג-הטייס.

תקציב-ההגנה, אשר באותו זמן עצמו הוגש לקונ-
גרס על-ידי הנשיא איזונה-אואר, "תירגם" ללשון-
מציאות אותה מדיניות-צבאית חדשה. הוא העניק
שוב לחיל-האוויר את הגדלת-ההקצבות, שכבר הפכה
בארה"ב מסורת לגבי חיל זה, מדי-שנה-בשנה; מציי-
המלחמה לא נדרש אלא להעביר הקצבות מסוימות
לטובת אוירת-הצי, דבר שאף הוא הפך כבר מנהג-
קבוע, מדי-שנה; ואילו עיקר הקרבן הוטל על צבא-
היבשה, ממנו התכוננו לקטע, במהלך שמונה-עשר
חודשים, קרוב ל-30% של מצבת כוח-האדם שלו.

המחאות נגד איתו "מראה-פנים חדש" פרצו-
וגברו עד-מהרה. לגנרל ריג'וי (ראש-המטה של
הצבא אותו זמן) לא היה כל קושי להוכיח כי הפחד
בפני פצצת-האטום — אשר לא מנע בעד מלחמת-
הגריליה ביון, ואף לא בעד הפלישה לקוריאה —
ודאי שלא יהיה ביכולתו לעצור, על-ידי איום דומה,
את התקדמות הסינים בדרום-מזרחה של אסיה,
למשל. ההקשבה לה זכתה סניגוריה זו של צבא-
היבשה, משהוצגה בפני הועדות המתאימות של
הקונגרס, היתה מספקת בשביל שהנשיא יכניס שי-
נויים באותם צעדים להם התכוון.

במהלכה של שנת 1954 הסתמנה, באופן הדרגתי-
וגובר, התפתחות המכוונת לכך שבצד האיום של
תגמול-אסטרטגי, שיופנה נגד מרכזי האוכלוסיה
והתעשייה הגדולים של היריב, יעמוד גם תפעולם
של כלי-זין טקטיים, הניתן יותר לגיווני-מידה,
מבחינת עוצמת הפגיעות והיקפן. התפתחות זו ניכרה
מתוך הידעותיהם החוזרות-ונשנות של מכוני-

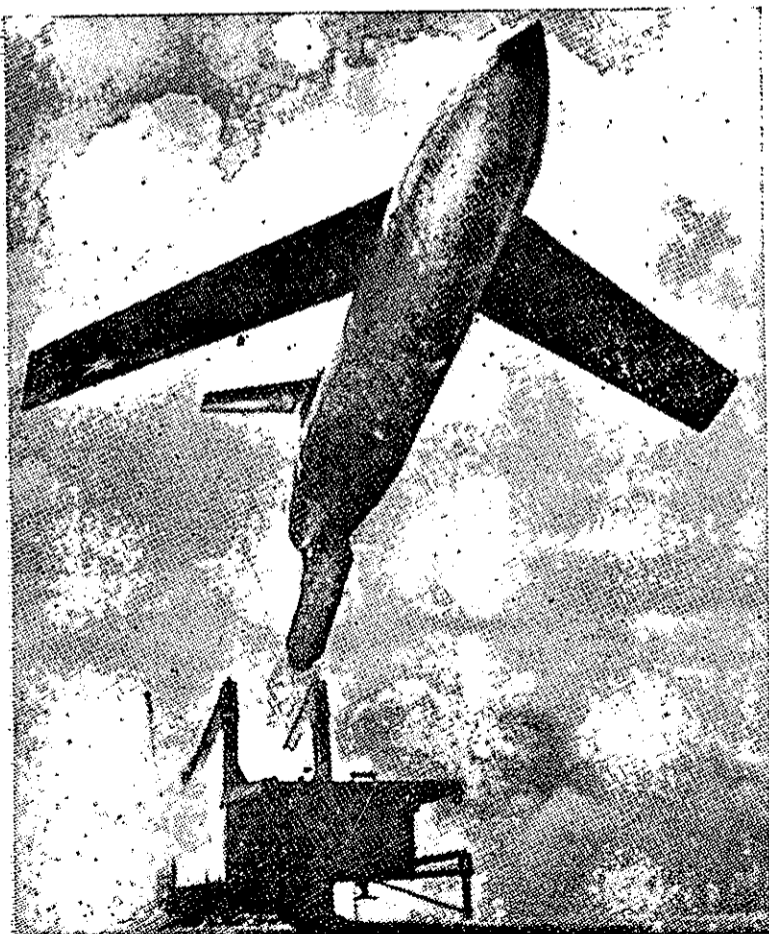

גורמי אוירת הסינע, ומחליפיה — 1. סאבר

הרגלים, הטנקים, הארטילריה וכל מערכת-החימוש ה"מסורתית" הוסיף להיות חיוני. אכן, שמונה מטעני-נפץ אטומיים על גזרת-חזית בת 100 קילומטר — דהיינו, שמונים, ל-1000 קילומטר חזית, אילו היה צורך לחסום את "צואר" אירופה, מהים-הצפוני ועד לאדריאטי — הרי זה כמה-עשרות-פעמים פחות ממספר מטעני-הנפץ השונים המופקים מדי-שנה בבתי-החרושת של "ועדת האנרגיה האטומית" האמריקאית. תחת הקילו-טונים האחדים של פגזים בני 280 מ"מ ופצצות, אשר היוו את רוב מטעני-הנפץ שהשתמשו בהם, יפעיל חיל-האוויר בהאבקות אמיתית פצצות שעוצמתן מ-100 ועד 500 קילו-טון. ויצוין כי אף מידות-עוצמה אלו מתיחסות רק לפצצות אטומיות "פשוטות", ולא לפצצות-מימן, שהנן "חס-כוניות" יותר ועשויות להרבות עוצמה זו פי-מאה. ולבסוף, עוד זאת: — אותן התפוצצויות שתבוצענה על הקרקע תוכלנה להאריך עד כדי ימים אחדים, או אף שבועות אחדים, את ההשפעה-הממנעת של "זיהום" רדיו-אקטיבי, אשר לאחר פיצוץ באויר אינה מתקימת אלא במשך דקות מספר בלבד.

כבר התמרון "סייג'בראש" (*), בסתיו 1955.

(* Sage Brush — תמרון נסיוני של צבא ארה"ב (כשי-תוף, אם כי בלתי-שלם, של כוחות אויר) אשר נועד לבחון אורח-מלחמה חדשים.

גורמי אוירת הסיוע, ומחליפיה — 2. "מטור"

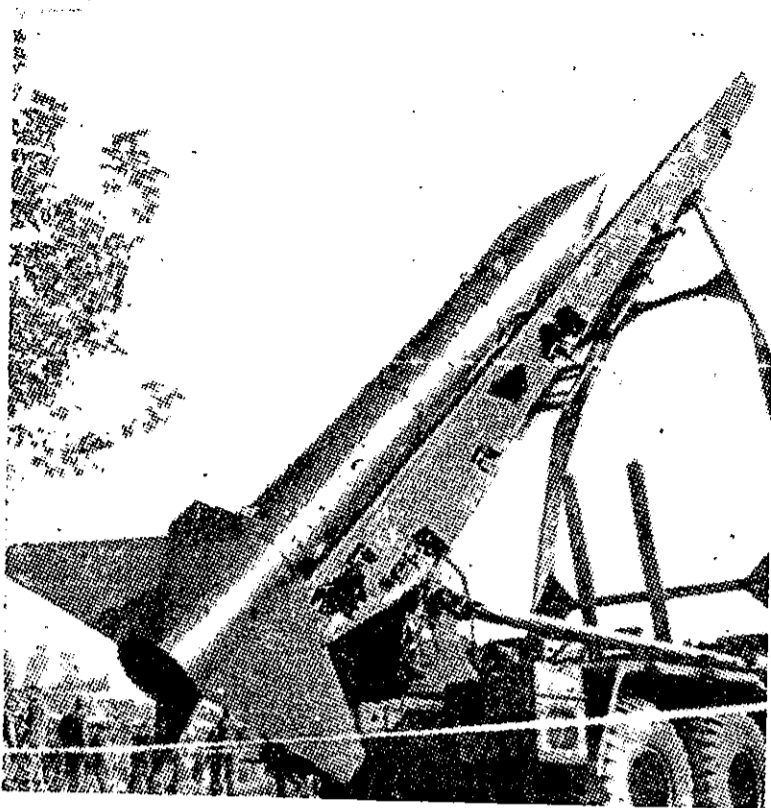
למחרת אותה הרצאה של פוסטר דאלס, אישר הנשיא אייזנהאואר, במסיבת העתונאים שלו, את ההנחה אשר הובעה על-ידי מזכיר-המדינה שלו. "בכל קרב בו ניתן יהיה להשתמש בכלי-זין אלה נגד מטרות בעלות אופי צבאי-מפורש ולתכליות צבאיות-גרידא", — כך הצהיר — "אין אני רואה שום סיבה שלא להשתמש בהם בדיוק כנהוג לגבי כדור-רובה או פגז".

היתרון הראשון שבהתפתחות זו בתפעול כלי-זין גרעיניים — אשר מחזיקים אותם ב"עתודה", לעת-הכרח, באשר למשימות אסטרטגיות, אולם משתמשים בהם כבר מראשית פעולות-האיבה לצורך משימות טקטיות — מתבטא בכך שאת נטילת האחריות להרחבת תחומי השימוש בנשק זה מניחים ליריב. הבחנה כזאת, ברור מאליו שתצמצם את היקפו של ההרס אשר כל צד יוכל לגרום לצד השני. אולם הבחנה זו שומרת בעינה אותה תוספת עצומה של עוצמה-הגנתית הגלומה ממילא במציאותם של כלי-זין להריסה-המונית. ודאי וודאי: — ההבחנה בין יעדים טקטיים ויעדים אסטרטגיים לא תמיד תהיה מן הדברים הקלים. כרוך יהיה בה ההכרח לותר גם על פעולות רבות שעשויות היו להביא תוצאות "משתלמות". אך גם אז תוספנה להיות בגדר-האפשר פעולות רבות מן הסוג אשר לא יניח בידי היריב כל אמתלה לנקיטת מעשי-תגמול בלתי-מרוסנים.

מסקנות הלקח היחידות שניתן להפיקן לגבי תפקי-דה החדש של האויריה-הטקטית, המצוידת בכלי-זין גרעיניים, הנן אלו המשתמעות מן התמרונים. אכן, ה"מינון" (*), המחושב של כלי-נשק "מקובלים" מזה, וכלי-זין להריסה-המונית מזה, וההגבלות שנקבעו לגבי תפעולם של אלה האחרונים — מונעים, לרוע-המזל, מניסויים אלה אותה מידת-תוקף שהיתה נודעת להן אילו הסוקו מהיאבקות אמיתית.

בנתחו את לקח התמרון "מערכה-מלכותית" שב-סתיו 1954, לא הניח הגנרל גייל כי האויריה-הטקטית תחזיר לעצמה אותו תפקיד-ראשון-במעלה בקרב היבשתי, אשר היה נחלתה בעבר. בתמרון האמור, נאלץ צד ה"דרום" — על אף שמונה מטעני-הנפץ האטומיים (מקצתם פגזים ומקצתם פצצות) אשר השתמש בהם על מנת לאזן את נחיתותו המספרית — לסגת בשבעה ימים למרחק 60 קילומטר בערך בגזרת-חזית בת 100 קילומטר. תפקידם של חיל-

(* Doscge — קביעת "מנות" ומכסות (ביחוד ברפואה).

גורמי אורית הסיוע ומחליפיה
3. "יוחנן הישר", רקיטה ארטיילרית

חולקו ביד רחבה לשני הצדדים, הציבו עתה בעיות חדשות.

כל אחד משני הצדדים התאמץ להבטיח לעצמו את השליטה באויר על-ידי שישימה — בהתאם לנוסחתו הנודעת של דואג* — את מטוסי-היריב בעודם "בתוך הקן" (דהיינו, בחנותם על הקרקע). הפצצה בת 40 קילוגרם, המתפוצצת עם המגע בקרקע, אשר נוסתה באביב 1955 במתכונת מוקטנת בשדות-הניסוי שבמדינת נאבאדה במערב ארה"ב — היא שנתגלתה ככלי-הזין המותאם ביותר למעשה זה של השמדת מטוסים המפוזרים על פני השטח. היא גם משבשת את מסלולי ההמראה מכוסי-הבטון, על-ידי ה"מכת-שים" בני 300—400 המטר שהיא יוצרת — וגם מונעת כניסת אדם אל תוך כל הסביבה, אשר כוסתה בכ-20 מיליון טון חמרים רדיו-אקטיביים. כעבור ימים אחדים נאלצו שני הצדדים לפנות את שדות-התעופה הקרובים ביותר אל החזית. אגב העזרות בתדלוק-בטיסה הוכנסו לשימוש שדות-החליפין — שהיו שמורים כ"עתודה" — במרחקים עד 1000 או 1500 קילומטר לעבר-העורף. עתה החלו מפציצי-הקרב, ואתם פצצות-40 קילוגרם, להחדיר עמוק-

* Douhet — גנרל איטלקי אשר בשנות-העשרים של מאה זו סיכם בכתביו את לקח מלחמת-העולם הראשונה לגבי תפקיד כוחות-האוויר, והתוה הערכות לקראת העתיד, לפיהן נועדו במלחמות-המחר ערך מכריע להפצצות מן האוויר.

הוליק אל מסקנות השונות מאוד מאלו שפורטו-לעיל. ראשית כל, זכה אותו תמרון לשיא המשך בין תמרונים: שני שלביו, יחד, נמשכו מימי אוקטובר האחרונים ועד ימי דצמבר הראשונים. אולם ראוי עוד יותר לציון השיא מבחינת המרחב אשר אותו הקיף התמרון: — שני מיליונים קילומטרים-מרובעים היה האזור שעל פניו נתפרסה האויריה-הטקטית של שני הצדדים; אכן, מכוניו ומנהליו של התמרון לא הסתירו כלל כי רצונם היה לשחזר, בדיוק רב ככל האפשר, את פני-שטחה של זירת אירופה המערבית והמרכזית, הבאה-בחשבון למבצעי כוחות אויר-וקרקע, שעה שהוטל על אלה לפעול בדרך הטקטי בלבד.

אם הוצאו, איפוא, מתוך התמרון, כבר לפי עצם הנושא שנבחר בשבילו, ענין פצצת-המימן וההרס-האסטרטגי הנגרם על ידה — הרי כל שאר כלי-הזין שנועדו להשמדה המונית של כוחות-לוחמים מצאו לעצמם מקום במסגרתו. מטעני-נפץ אטומיים — פגזים, פצצות, קליעים — תפסו פה מקום ראשון-במעלה: — בסך הכל 275 פיצוצים, עוצמתם נעה בין 2 קילוגרם ל-40 קילוגרם (דהיינו, במקרה-המכסימום האמור, כפלים מעוצמתה של "פצצת-הירושימה"). כן לקחו בו חלק כלי-זין כימיים, ביאוי-לוגיים ורדיו-לוגיים. סוגית ה"הצרמה" וההפרעות (Jamming) בתחום האלחוט והמכ"ם; התדלוק תוך-טיסה למטוסי-קרב שהמריאו מבסיסים מרוחקים; הורדת יחידות-קומנדו מוטסות על-ידי הלי-קופטרים מאחורי קווי האויב; השימוש במכשירי קרנים "אינפרא-אדומות", לגילוי תנועות בלילה; העברה, באמצעות טלביזיה, של תוצאות תצפית-אורית עד אל משרדיהם של מטות-דיביזיה; — כל סוגיות ותחבולות-טכניות אלו, אשר בשאר צבאות נאט"ו אינם עדיין אלא בשלב של ניסויים בלבד, הקנו לתמרון זה צביון חדיש-ביותר.

אין ספק כי בין לקחיו הרשמיים של התמרון "סייג'בראש", זה אשר נעם-ביותר לגנרל אוטו פ. ויילנד, ראש "פיקוד-האוויר הטקטי" האמריקאי ומנהל-לו של התמרון, היה הלקח בענין חשיבותה המחודשת של האויריה-הטקטית. אכן, יקשה יותר על הלוחם-שעל-פני-הקרקע לאבטח את עצמו בפני פצצות בנות 40 קילוגרם מאשר בפני פצצת נאפאלם — אשר לגביה התלמד הוא, בסופו-של-דבר, לנקוט בתחבולות-מחבוא מתאימות. כלי-זין אטומיים, אם

מיסודותיו, לא נשאר עוד הרבה מכל אותו בנין-מושגים מורכב.

* * *

כיבוש השליטה באויר, על מנת שאוירית היריב, שחוסלה או שותקה, לא תוכל עוד להפריע למבצעים להם מתכון אותו צבא — כולם סברו כי הוא הוא שיהיה השלב הראשון בסדרת-מבצעים אלה. אך מאז 1951 החל מהלכם של המבצעים בזירת-קוריאנה להדגים עד כמה שברירה ובלתי-מובטחת הנה שליטה כזו. אי-אפשר אמנם לסרב להעניק תואר-שליטה זה כשלפניך מצב בו עלה בידי 200 מטוסי "סאבר" ל"אזן" 1000 "מיגים". אולם שליטה כזו באויר — מתברר עתה כי הפסידה מעיקר-מהותה, המתבטא ביכולת לפתוח את המעבר בפני מטוסים אחרים של צדך-אתה, אשר אינם נהנים מעדיפות כזו בקרב-האוירי (דהיינו, המפציצים). שהרי את מפציצי "מצודות-מעופות-רבתי" האמריקאיים היה הכרח להוציא ממשימות הטיסה המרוחקות, אל קרבת הנהר יאלו — ולכונם, תחת זאת, לטיסות-הפצצה אחרות, סמוך-יותר אל קו-החזית; כי כאן לא הסתכנו הם עוד באותה מידה להפגש בכוחות מטוסי-קרב יריבים, שהיו חודרים אף מבעד לליווי רב-עוצמה ביותר של המפציצים, על-מנת להפיל את הללו ארצה.

בקוריאנה, היה, לפחות, בשליטה-האוירית שממנה נהנה צבא-האוי"ם כדי לשמור עליו ועל עורפו בפני אותן התקפות אשר בלעדי-כך יכלו לכוון כלפיהם את מטוסי-ה"מיג", אשר לצורך זה היו אזי מפעילים אותם בתור מפציצי-קרב. ואילו מעתה-ואילך יהיה בתגבורת העצומה של עוצמת כלי-הזין כדי לשחרר את המטוסים נושאי הפצצות האטומיות וה"מימניות" מן ההכרח להופיע מעל ליעדיהם, במבנים פגיעים בני מאות אוירונים. אכן, ברוב המקרים יוכל המטוס הבודד, המתקרב אל מטרתו בטיסה "גלחנית" מנמיכה-טוס ביותר, להגיע עדיה. בנקודה זו יש לסמוך על לקחיו של התמרון "סייג'-בראש", שבו הצליחו מפציצי-הקרב של שני הצדדים לחדור באורח זה, במחיר אבידות מעטות, עד כדי אלפי קילומטרים אחדים לעומק מערכי-היריב. הגילוי באמצעות מכ"ם, התערבותם של מטוסי-יירוט שהוזעקו, ואף הפעלתם של קליעי קרקע-אויר — כולם נכשלו בפני פשיטות-חדירה כאלו; לא היתה ברירה אלא להסתפק באותה יכולת-פעולה שמצויה היתה בידי הארטילריה-הנגד-מטוסית להגנה-מקרוב, וזרקוריה

יותר את פגיעותיהם המהרסות, בהשימם לא רק את אוירית היריב ואת ה"אינפרא-סטרוקטורה" * שלה אלא אף את כלל-האיזור שעל פניו פוזרה אויריה זו. מצבו של צבא-היבשה לא היה טוב מזה. לדעת הפרשנים-והמעריכים האמריקאים המוסמכים ביותר היה בתמרון "סייג'-בראש" משום ציון לכשלון הגמור של מאמצי הלוחם-על-הקרקע להסתגל לסכנה-הגרעינית. גם עוצבות משורינות או ממונעות, שצוינו-דו במיוחד, לא הצליחו יותר מן האחרות לבצע כראוי את תנועותיהן תחת ההתפוצצויות והתפוצה ה"מבויה-מות" של פצצות-האטום ושל החמרים-הפוגעים הכימיים הביולוגיים והרדיו-אקטיביים שהנם "מוצרי-לואי" של הפצצות.

עונת-השנה ואופיה של זירת-המבצעים — שבחלק-קה הגדול הנה ביצתית ומכוסה-יערות — עשו את הבעיה למורכבת עוד יותר; שכן לרוב מנעו הם בעד כלי-הרכב במסעם, ואפילו מאלה הנעים על זחלים, את האפשרות לסטות מנתיבי-הדרכים. שדרות-הטנקים הארוכות (אשר גולו-בלילה ממרחק רב מאוד, לפי ה"פליטה" האינפרא-אדומה מתוך מנועיהן בני 1000 כוח-הסוס) ואלפי כלי רכב ההספקה אשר ליוון — ודאי שב"מלחמה-אמתית" היתה תנועתם נחסמת כליל בתוך שרפות-היערות שהיו נגרמות על-ידי כ-60 פצצות-האטום אשר הונחתו על הגייסות שעל פני הקרקע, וכן על-ידי תפוצתם של חמרים-פוגעים על-פני הדרכים בנות-השימוש המעטות שבאותו איזור.

התפתחותה של ההלכה

תמורות כאלו בעוצמתם של כלי-הזין — יש בהן כדי להפוך כליל את הלכות תפעולם. לכבוש את השליטה באויר; להתיש את היריב על-ידי מבצעי סיוע בלתי-ישיר; ולבסוף, למחוץ את גייסותיו שבקו-החזית במהלומות-האלה של הסיוע-הישיר; — אלה, עד ל-1950, היו אותם שלושה שלבים, הבאים בזה-אחר-זה, של התערבות כוחות-האויר לעזרת הלוחם-על-הקרקע, שלגביהם שררה אחדות-דעות כללית. עתה, לאחר שנתהפכו אחדים

** "אינפרא-סטרוקטורה" — פירושו, בלשון-הצבא הצרפתי, כלל שורות-התעופה. מתקני הקשר והמכ"ם, סדנות-הבדק, מחסני-הציוד וכו' וכו' המאפשרים לכוחות-האויר להתקיים ולפעול; בזמן האחרון מתחיל הביטוי להופיע בשימוש גם במספר צבאות וחילות-אויר אחרים.

— יכולת-פעולה שהיתה אמנם מוגבלת למדי, אך בכל-זאת נמצאה עדיפה על זו של השאר. אפשר אפילו עתה, עם התפתחותו של הקליע קרקע-אל-קרקע, לראות כיצד נפתחת לפנינו התקופה בה עצם המושג של שליטה-באוויר — אשר ממילא הלך-והפסיד בהדרגה את התכונות העיקריות שציננהו — יאבד את משמעותו האחרונה... מעתה-ואילך יש ביכולתם של הקליעים בעלי ראש-נפץ-אטומי, המצויים כבר בשירות, להיות משום תחליף למטוס בכל משימותיו בתחום הסיוע הבלתי-ישיר. רק התקדמות מועטת נחוצה עוד בשביל שגם הסיוע הישיר יוכל לנהוג לפי אותו כלל. אזי לא תוסיף עוד השליטה-באוויר הרבה לאפשרויות פעולתו של אותו צד המקיים אותה בידו — ואף לא תשמור עליו בפני תגובות יריבו.

* * *

הסיוע הבלתי-ישיר, והמבצעים להמנעה-למרחקים המתנהלים במסגרתו — דהיינו, השלב השני, כנ"ל, של המשימות-הטקטיות — היה מתפקידם לנצל את השליטה-באוויר שעליה דובר לעיל. ההמנעה בעורף היריב, המנתקת את קו-התחבורה ומבודדת את גזרות-החזית הנתונות בקרב, נועדה להחליש את האויב עד כדי כך שלא יותר לו עוד כל סיכוי להתנגדות של ממש.

את ההצלחה, שאין חולקים עליה, של דרך זו להכנסת היריב לתוך "כלוב", כפי שהושגה ב-1944-45 בחזית נורמנדיה ובחבל-הרוהר, ניתן לבאר בראש-וראשונה על ידי העדר הגבה מתאימה מצד הצבא הגרמני לנוכח עוצמתה המוגברת של הסכנה מן האוויר. ואילו הפיקוד הסיני-קוריאני וכן הויאט-מינחי, החל מסוף 1950, סיגל את הרכב צבאותיה, ואת הלוגיסטיקה שלו, למצבו הנחית באוויר. ואילו לגבי הפיקוד הגרמני, בשעתו, הדיביזיות שאל חזית-נורמנדיה היו מגיעות כשהן חסרות את כל ציודן הכבד ואין אתן אלא חימושם האישי של חייליהן ומספר מרגמות ומקלעים שנדחפו והובאו על גבי אופנים בלילה, לאורך דרכים כפריות — כבר איבדו את עיקר עוצמתן-התוקפנית.

האם ניתן לפקפק בכך שצבא סיני-קוריאני, באותו הרכב עצמו שבו עלה בידי מתקפת-הנגד שלו להדוף את צבא האו"ם מן הנהר יאלו עד סיאול, היה ביוני 1944 מטיל המימה את צבאות איזונה-אואר, על טנקיהם והארטילריה-הכבדה שלהם? הודאות-שבדבר לא נעלמה ממק-ארתור; ואם הוא לא חידש,

בראשית 1951, נגד אגפיו של אותו צבא אשר שוב דחק את כוחות "צבא-או"ם" אל תוך דרומה-שלה-קוריאה, את מבצע-הנחיתה אשר עלה כל כך יפה בידו באינצ'יון (בסוף ספטמבר 1950) — ותחת זאת הוסיף-והתמיד במבצעים חזיתיים, העולים-ביוקר — הרי פירושו של דבר כי לא היה לו ספק לגבי טיב קבלת-הפנים לה היו זוכים מבצעים-משולבים מחודשים אילו נערכו עתה על ידו.

האין בהמנעה בעורף היריב, כשהיא מבוצעת בידי כלי-זינן גרעיניים, כדי להפוך-כליל, מחדש, את מצבו של הלוחם-על-הקרקע? האם יוכל הוא — אפילו יסתפק באותו מינימום, של נשק-הפרט ושל חימוש-קיבוצי, עליו הועמדו צבאות-המזרח-הרחוק — לנוע על-אף-הכל דרך איזורים הזרועים "מכתשי" פיצוצים, אשר מכל אחד מהם ייפלטו שרידים רדיו-אקטיביים בכמות המספקת בשביל לכסות מאות אחדות של קילומטרים מרובעים?

כלי-הזינן העומדים עתה לרשותו של הסיוע הבלתי-ישיר, ודאי שעוצמתם שונה תכלית-השוני מזו של פצצה רגילה, שהיתה גורמת, נאמר, לשיבוש בדרך אותו ניתן היה אחר-כך לתקן בשעות-עבודה אחדות. אולם, באם הרדיו-אקטיביות גוזרת על תנועותיהן של יחידות-רגליות בתוך אבק-הפיצוצים — וכן על טלטלת הציוד והאספקה על גבי אדם, זה מפלטם האחרון של צבאות-המהפכה שבמזרח-הרחוק — הרי כיום מעמידה הטכניקה לרשותו של פיקוד שירצה להמשיך בהאבקות גם אמצעים אחרים, המתאימים בתכלית לתפעולו של ציוד קל. באיזורים אשר מידת ה"זיהום" שבהם אינה חמורה-ביותר יהיה הכרח להשתמש בהליקופטרים (ובעתיד — במטוסים להמ-ראה ונחיתה אנכיות-כמעט). באזורים שנפגעו פחות, יוכל רכב-זחלי מאוטם, בעל שריון קל, לאפשר את התחבורה המהירה ממחסה תת-קרקעי אחד אל מש-נהו. ודאי, תנועתם של הלוחם ושל ציודו יהיו כרוכים בקושי ובמאמץ; אבל בכל זאת יוכלו לנוע, באם יכין בשבילם את האמצעים-לכך פיקוד אשר גמר-אומר להלחם.

* * *

משהותש האויב על ידי ניתוק תחבורתו עם העורף, מוטל היה על הסיוע-הישיר למחצו עז-תום. כשם שלנוכח סכנת האויריה-הטקטית, הפועלת בסיוע בלתי-ישיר, סיגלו הצבאות ה"מהפכניים" של המזרח-הרחוק את הרפב היחידות-הלוחמות שלהם ואת אורחי-פעולתן הלוגיסטיים — כך הציגו

הם, למול התערבות של אויריה-טקטית זו בפעלה בסיוע-ישר, אמצעי-נגד אשר, החל מ-1951, הנחיל לה אותם הכשלוניות עצמם גם בתחום זה; אמצעי-נגד זה היה תבצורת-השדה.

ודאי שקשה לעפל את המחשבה כי יש ביכולתה של תבצורת-שדה לעמוד בפני מהלומותיה של אותה אויריה אשר בפניה נפלו, בשנים שבין 1939 ל-1945, החדשים והיקרים שבקוי-המגן אשר הוקמו באמצעיה ואפשרויותיה של תבצורת-הקבע. אכן, כיצד יכול היה אותו אילתור חפוז, שבוצע בעזרת חמרים ש"גודמנו" לידך אותו רגע, להוכיח עצמו כעדיף למערכת-ביצורים אשר להקמתה מצוי היה מלוא-הזמן הנחוץ בכדי לחקור-ולברר את המיקום ואופן-ההצבה הרצויים ביותר, ואשר נבנתה על ידי מומחים שהשתמשו בחמרים המתאימים לכך ביותר? כשלונו של המטוס בהתנגשו בתבצורת-המאולתרת איננו חזיון המיוחד לו-בלבד, ולא זו בלבד, אלא שחזיון זה הופיע כבר בימי מלחמת-העולם השנייה. חפירות-הקלעים של מרחב-ההגנה המוסקבאי או של סטלינגרד, והמערך של קסינו, עמדו-בהתנגדותן לא רק בפני הפצצות-מן-האוויר, אלא אף בפני התקפות הנתמכות על ידי טנקים וארטילריה-כבדה. פיקודם של צבאות המזרח-הרחוק במלחמות ראשית שנות-החמישים של המאה, עוד הוסיף-ושיפר את כושר-ההתנגדות של ביצורי-השדה, בהשקיעו בבני-תם את מלוא תושיית-ההמצאה של גייסותיו וכוח-העבודה הרב שלהם. הוא חפר רשת של מחילות תת-קרקעיות בעלות פתחי-גיחה רבים; חיפר בשלמות את מרגמותיו, ואפילו את ארטילריית-השדה שלו; הביא את הסואת עמדותיו לידי רמה כה מושלמת, שיש בה כדי לספל את התצפית — הן מן הקרקע והן מן האוויר. תבצורת-מאולתרת זו מחוסנת בפני פצצת-המטוס וכן בפני כל כלי-הנשק ה"מקובלים" — פרט לרימוני-היד ולסכין-חפירות.

האם תעמוד כך גם במבחני-עתיד, בפני אותם כלי-זין חדשים אשר האויריה מתכוננת להציג לעומתה?

אילו לא היה עליה לחשוש אלא להתפוצצות-באוויר היתה ודאי התבצורת התת-קרקעית, — כזו, למשל, שבקוי-המגן שהוקמו מאז קיץ 1951, על ידי הצבא הסיני-קוריאני — עומדת בפני כך ללא דופי; לקח מקלטי הירושימה, שנשארו בלתי-פגועים בכל האיזור הים פרט לאלה שבקרבת-הממש של "נקודת-האפס", הנו מאלף במידה מספקת. מאז גברה אמנם בהרבה עוצמתן של התפוצצויות אטומיות; אולם אותם נזקים

קשים הנגרמים אף בטוחים של 30—20 קילומטרים על ידי פצצות בנות-20-מגטון, מקורם בכך כי גובה הפיצוץ משתנה עם עוצמתו, ואילו מידת ההשפעה על מקלטים תת-קרקעיים אינה משתנה כלל.

אופיה של הבעיה משתנה מן הרגע בו מספרן ועוצמתן של פצצות העומדות לרשותו של צבא מסוים מאפשרים לו להרבות בפיצוצים-על-פני-הקרקע, או אף תת-קרקעיים, בצפיפות כזאת שתספיק בשביל לכסות את גזרת המבצעים-הפעילים ב"מכ-תשים" צמודים, בקוטר של קילומטרים אחדים. אילו היו חמרי-הנפץ הגרעיניים שייכים בלעדית לאחד משני הצדדים בלבד, היה הלז מוצא בקניינו זה כלי-זין תוקפני, או הגנתי, שאין לעמוד בפניו. ואילו אם קניין כזה מחולק, ולו אפילו חלוקה בלתי-שווה, בין היריבים — כי אז לא יוכל התוקף לקנות-שביתה לעצמו בעמדות ההרוסות; ממש כשם שה-מתגונן לא יוכל להחזיק מעמד בהן. התגברות עוצמתם של כלי-הזין לא תשנה, איפוא, אותו שיווי-משקל — שנוצר לבסוף גם במערכת-ווארדאן-1916 וגם במערכת-סטלינגרד ב-1943 — הפועל לטובתו של מתגונן אשר החלטתו-נחושה להתמיד-ול"הזין" את גזרת-המגן בתחלופת-הלוחמים הנדרשת. בשעתו, לא שינתה פצצת-מטוס בת 1000 ק"ג דבר באפשרויותיה של התקפה, אשר עד אז נתמכה בפגזים ארטילריים שהיו בני 50 ק"ג בלבד; ואילו הפצצה בת-20-קילו-טון, ואפילו בת 20 מגטון, לא תקלנה על התוקף את תפיסת האיזור עליו הוא שואף להשתלט, כל-זמן שיש ביכולת יריבו להשיב לו באמצעות פצצות אחדות בנות אותה עוצמה, ואפילו מספרן פחות מזה שלתוקף. ההיאבקות ברימוני-יד ובסכיני-חפירות תתלקח מחדש באגפיהם של מכתשי-הענק, שלתוכם ודאי כבר הורידו בינתיים ההליקופטרים את ממלאי-מקומם של הלוחמים הראשונים, אשר אפרם ירחף אותו-זמן בסטרטוספירה.

גזירה היא על הלכת-מלחמה כי תסגל-עצמה להתפתחותם של כלי-ציוד וכלי-נשק. מתוך כלל המאורעות רבי-התמורה, שבאו בזה אחר זה מאז מלחמת-העולם השנייה, ניתן להעלות שתי מגמות עיקריות: — התקדמות בציוד המביאה תחת מטוס איטי מטוס מהיר, ולאחר-מכן קליע-מונחה, שהאפשרות ליירטו פוחתת-והולכת; והתקדמות בנשק, המעמידה לרשותו של כל-אחד מהיריבים אמצעי-הרס בשפע. כל אחד מקוים אופייניים אלה מעניק להגנה תגבורת-עוצמה. — ויהא אי-השויון הכמותי במספרי-האדם או בחימוש כאשר יהי.